

Joan Puigbert

L'espai de llibertat de Justícia i Pau

Joaquim Ferrer

EL MEU RECORD DE JOAN Puigbert està relacionat amb reunions de Justícia i Pau, concretament de represen-

tants d'on l'associació estava reconeguda a Catalunya, és a dir, els bisbats de Barcelona, Girona i Tarragona. Em refereixo als últims anys de la dictadura franquista, quan era evident que ens apropàvem, de forma indeturable, al restabliment de l'autogovern per a Catalunya i de la llibertat en tots els ordres.

Justícia i Pau, com ha recordat Joan Gomis en el tercer volum de les seves memòries *Solidaritats viscudes*, era un instrument de recent creació: «Pau VI havia fundat la Comissió Pontifícia Justícia i Pau el 1967. Encara que el criteri inicial devia ser que no anés més enllà geogràficament, alguns episcopats van importar l'entitat». A Catalunya aviat es creà i començà una acció que s'inscriví de ple en l'impuls renovador que havia projectat el Concili Vaticà II.

Un espai important

Els meus records de Justícia i Pau són de les dècades dels anys seixanta i setanta, els propis d'un espai de llibertat en el qual l'actitud general dels qui en

formàvem part era de clara oposició a la dictadura franquista i d'acció per promoure el canvi democràtic, i en l'Església a favor d'un aprofundiment del missatge evangèlic. Per a nosaltres tot era un mateix objectiu: aconseguir la llibertat. En conseqüència, els cristians com a persones i l'Església com a comunitat havíem de participar a fons en aquell combat.

L'existència d'un àmbit de llibertat com Justícia i Pau era aleshores impagable, com ho és també avui: encara que en unes condicions diferents, és igualment necessària la seva llibertat d'actuar. Aleshores, la simple però valuosíssima possibilitat de comptar amb un espai concret on trobar-se i organitzar accions de defensa d'aquestes actituds en forma de reivindicació o d'informació era extraordinària. Com tothom sap, un règim de dictadura es caracteritza perquè prohibeix aquest dret a l'associació, a la comunicació, perquè en dificultar-ne l'exercici intenta que el seu domini sobre la població sigui més fàcil i complet.

A les reunions de Justícia i Pau s'hi tractava amb total llibertat de tots els problemes i aspiracions que bullien en la Catalunya dels anys seixanta i setanta –l'època que hi vaig participar–: igual s'hi analitzava una repressió sobre reivindicacions dels treballadors i es decidien accions per divulgar-les com a forma d'oposar-s'hi, que s'hi iniciaven grans campanyes, com per la supressió de la pena de mort, o es contribuïa a d'altres, com la que reclamava l'amnistia.

Amb aire greu

En el meu record veig Joan Puigbert arribant a aquestes reunions a la seu de Justícia i Pau a Barcelona –al carrer Rivadeneyra, a la planta desena i última d'un edifici tot ell ocupat per organismes i moviments d'Església en aquells anys– com a representant dels companys de Girona, amb aire preocupat, prim com un filferro i silenciós, amb algun llibre sota el braç. No recordo d'ell grans discursos, però tinc molt present el seu esguard viu, atent, profund. M'atreveixo a dir que era molt propi de l'època. No poden fer-se generalitzacions, però em sembla que sí que es pot afirmar que havíem crescut en un ambient com el que als anys quaranta Vercors havia descrit com «el silenci del mar». D'aquells que poden endurir en l'ideal les reivindicacions però que inclinen a demostrar les actituds amb el testimoni, molt sovint, de la convicció en la quotidianitat sense possibilitats de grans exclamacions.

Aquell espai de llibertat de Justícia i Pau ens sorprenia a mitges. Era una oportunitat magnífica per organitzar i millorar les reivindicacions contra el desgovern de la dictadura des de la voluntat de fer un cristianisme autèntic, però no ens era estrany perquè tots els que hi participàvem havíem fet ja la descoberta de com a l'Església hi havia d'una banda una carcassa que en general era mediatitzada per la dictadura i de l'altra un clergat i uns laics que defensaven les reivindicacions populars, vull dir que es feien ressò o iniciaven la protesta per les injustícies socials, culturals o en general contra la personalitat nacional dels catalans.

En el meu record de Justícia i Pau d'aquella època pren una visualització molt rellevant el Grup Sant Jordi de Drets Humans, del qual eren capdavanters Josep Benet i l'actual bisbe Joan Carrera. D'aquest grup sorgí l'extens document *Catalunya avui*, que en forma de quadern –no cal dir que clandestí– fou divulgat en una edició de milers d'exemplars. Aquell escrit, ben útil encara, fa un repàs als continguts cristians que han intervingut en la història de Catalunya.

Reflexiu i convençut

Joan Puigbert no era un personatge extravertit, però sí de conviccions sòlides; feia una lectura conjunta de les reivindicacions nacionals i socials, fonamentada en un perceptible afany per eliminar innecessaris formalismes que dificultaven que l'impuls pel poble es manifestés clarament i fos possible una nova fraternitat. Estudiava els moviments socials amb la intenció de trobar la manera d'empeltar-ne la trajectòria històrica a les reivindicacions de l'època. Era pedagog, i per als alumnes segur que fou un suggerent punt de referència, perquè desprenia la confiança que només s'obté amb el treball sincer i generós.

El meu record de Joan Puigbert no és el d'un estel lluminós o qualsevol altra carrincloneria de les que a vegades es diuen; és, precisament, idèntic al que conservo de molts

Joan Puigbert en una trobada de Justícia i Pau.

homes i dones que vaig trobar a Justícia i Pau en aquells anys: era com tots ells, i aquest és el millor elogi que em sembla que pot fer-se-li. Amatent i conscient de l'impuls que calia donar a les reivindicacions generals des d'una espiritualitat oberta i desitjosa de ser útil.

Era evident que la seva activitat no començava ni acabava en les activitats de Justícia i Pau, i també en això era semblant a molts i moltes altres que compartíem aquell àmbit de llibertat i que, alhora, actuàvem quan calia pels camins més incerts però igualment necessaris de la clandestinitat a què obligava la dictadura.

Ara, quan escric aquestes ratlles pensant en Joan Puigbert, en realitat ho faig pensant en tots els que participaren, amb convicció, en aquell esforç que ofería Justícia i Pau i que contribuí, en un període molt significatiu de la nostra història, a la recuperació de cotes de llibertat.

Joaquim Ferrer és diputat al Parlament de Catalunya, senador i exconseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya.